

Лили инн. Янакиева
Вѣра Иванова
Боянъ Георгиевъ

МОЯТА КНИГА

ЕНЦИКЛОПЕДИЯ

ЗА

ДОМАКИНСТВО
ГОТВАРСТВО
РЪКОДѢЛИЯ
ШЕВЪ

Издание ДОМАКИНЯ И МАЙКА

Фототипно издание, 2022 г.

ISBN: 978-619-7496-99-4

Художник на корица:
Александра Младенова

Формат: 60/90/16
Печатни коли: 21

Издава:

БЪЛГАРСКА **ИСТОРИЯ**

„БИ 93“ ООД
София, ул. „Загоре“ 3

www.bulgarianhistory.org
www.bulgarianhistory.shop

Печат:
„Алианс Принт“ ЕООД

І ОТДѢЛЪ

ДОМАШНА КУЛТУРА

ДОМАКИНСТВО

Какво се разбира подъ названието „добра домакиня“? Моята стара леля отговори: „Много просто, тя трѣбва да бжде чиста и пѣргава, да знае добре да готви, да шие и да бжде пестелива, да се грижи въ всѣко отношение за своя домъ и семейство“. „Напълно съмъ съгласна, лельо, такива сте вие, старитѣ, добри български домакини! Но не ми се сърди, ако ти призная, че ние, съвременнитѣ домакини, мислимъ повече за себе си. Отъ насъ днесъ се иска да бждемъ не само домакини, но и елегантни дами и духовити другарки на нашитѣ мъже. Съ това не изключвамъ горе изброенитѣ качества на добра домакиня, но днешното време изисква отъ жената по-добра техника въ работата, заповѣдва ѝ да не бжде робъ на домакинството, а да пази външността си и да има достатъчно време за свои почивки и нужди, безъ ни най-малко да страдатъ редътъ и чистотата въ нейния домъ“.

Разпредѣление на времето

Всѣко домакинство има свои особености, но основната работа си остава еднаква. Домакинята прави два вида разпредѣление на времето си: дневно и седмично. Дневната програма се състои въ усилена работа преди обѣдъ, следобѣдна почивка, по-лека работа за надвечеръ, приятни развлечения следъ вечеря. Преди обѣдъ чакатъ редъ задължения: да се приготви закуската, да се облѣкатъ и изпратятъ децата на училище, да се направятъ покупки, да се почисти, готви — за неопитната домакиня единъ хаосъ отъ най-раз-

лични работи, които, обаче, могат да се наредят тъй практично, че домакинята да свърши всичко на време и при това без да се преумори. Тя не губи време съставянето на менюто, има си набелязани яденета за цялата седмица. Отъ вечерь всичко е приготвено за закуската: необходимитъ прибори, захарта, маслото или сиренето и др. сж наредени върху табличка и сж покрити съ кърпа. Сжщо така се приготвятъ всички дрехи и обувки, тѣ чакатъ на определено мѣсто, готово изчистени. Този малъкъ трудъ отъ вечерь трѣбва да стане навикъ. Така децата свикватъ на редъ и спането имъ е по-спокойно, щомъ знаятъ, че дрехитъ и чантата имъ сж напълно подредени. Този утриненъ редъ действава благоприятно и върху настроението на мжжа, денътъ не започва съ търсене и бързане. Преди да започне закуската, домакинята приготвя нѣкое чисто кѣтче въ кухнята или друга стая, кждето не се забелязватъ нечистотии отъ миналия день. Тамъ закусва цялото семейство, всѣки пристига готово измитъ и облѣченъ и най-вече домакинята. Преди да излѣзе на покупки, тя разтваря леглата и отваря всичкитъ прозорци. Когато се върне отъ пазара, жилището е готово провѣтрено, и сега работата се раздѣля на две мѣста: стайтѣ и кухнята. Но преди да се впусне въ тѣхъ, налага ѝ се една почивка отъ 10 минути въ легнало положение. После съ пълна пара се впуска въ домакинската арена. Най-напредъ наглася продуктитѣ за готвене. Ако има нѣщо да се вари по-продължително, то се слага на печката и презъ туй време се чистятъ стайтѣ. Въ повечето случаи достатъчно е да влѣзе въ 11 часа въ кухнята, до тогава стайтѣ сж вече готови. Сладкитъ приказки съ съседката се отлагатъ изключително за следъ обѣдъ. Ако менюто е по-сложно и изисква повече време, покупкитѣ се правятъ отъ вечерьта. Ако имаме гости за вечеря, една частъ отъ готвенитѣ си правимъ още на обѣдъ, за да спестимъ частъ отъ огъня и времето. Въ тази предобѣдна програма никоя жена да не забрави да си отдѣли още два пѣти по 10 минути за почивка. Това може да стане или като чисти зеленчука, (винаги въ седнало положение!), или като нарежда нѣкой шкафъ, или като кърпи. Малко преди да дойдатъ мжжътъ и децата за обѣдъ, домакинята се измива и сваля престилката и мрежата, която пази прическата ѝ отъ развала, а яденето отъ нежелани примѣси.

Следъ обѣдъ се измиватъ сѣдветѣ, покриватъ се съ кърпа, изчиства се кухнята и най-после се изтриватъ почти изсъхналитѣ вече сѣдове. Все още виждамъ въ много домакинства да се триятъ веднага мокритѣ чинии — който на-

рочно усложнява работата си, не заслужава съвети. Следъ туй всѣка домакиня има единъ часъ пълна почивка. Следобѣднитѣ занимания зависятъ повече отъ седмичното разпредѣление. Въ него влизатъ: седмичното меню, при чието опредѣляне трѣбва да имаме предвидъ деня за чистене или пране, готвенето да бѣде лесно. За недѣлята правимъ нѣщо готвено съ сосъ, който може да се топли, или печено, и то още отъ сѣбота, защото недѣлната работа трѣбва да намалимъ до минимумъ: готвене да нѣма и следъ, по-основно чистене въ сѣбота, да останатъ само спалнитѣ. Единъ следъ обѣдъ въ седмицата се опредѣля за кърпежи, единъ пѣтъ седмично се ператъ дребнитѣ, фини нѣща. Всѣки день се извършва нѣкоя друга работа — да кажемъ, въ понеделникъ се миятъ вратитѣ, вторникъ прозорцитѣ, срѣда се изтупватъ килимитѣ и т. н. По този начинъ никога нѣма да се натрупа много работа изведнажъ. Практично е единъ пѣтъ седмично, и то пазаренъ день, защото тогава всичко бива по-прѣсно и по-евтино, да се купуватъ всички нѣща, които трѣбватъ въ кухнята, като зеленчуци, плодове, масло и др. Въ кухнята пѣкъ трѣбва да има единъ бележникъ, кждето да се записва всичко, каквото е на привършване и каквото ще трѣбва презъ деня. Единъ пѣтъ слизане (на день) е достатъчно, но колко госпожи пращатъ слугинитѣ си по нѣколко пѣти долу! Защо това губене на време и енергия? Въ кжщитѣ, кждето има домашни прислужнички, още повече трѣбва да се разпредѣля работата. Само така домакинята ще знае какво е извършено и какво трѣбва да се направи още, тъй като никога едно младо момиче не може да има тази опитностъ, за да си състави само единъ планъ за работата. Вмѣсто да се карате за бавна работа, научете момичето да рационализира последната, да чисти прозорци и брави съ дветѣ рѣце, да лъсва паркета съ краката и едновременно да трие прахове, да носи търлѣци изъ стаитѣ и да не пипа вратитѣ при дървото, а само при бравитѣ. Да не пипа вжглицата съ рѣце и въобще да не си създава повече работа чрезъ липса на чистота.

Вечеритѣ всѣка домакиня прекарва по свое желание, съ четене, съ семейството, като преглежда домашнитѣ упражнения на децата, съ гости и др. Но тя трѣбва да хвърли и бѣгълъ погледъ назадъ, да си направи малка критика за изминатия день, да прецени дали дневната програма е добре наредена и изпълнена.

КАКЪ СЕ ЧИСТИ И ПОДДЪРЖА ЖИЛИЩЕТО

Провѣтряване

Въ затворенитѣ пространства съставътъ на въздуха много бързо се измѣня отъ дишането на хората, отъ печкитѣ и газовитѣ лампи. Единъ човѣкъ на часъ поглѣща 20—25 литри кислородъ и изхвърря чрезъ дишането 16—18 литри вжглероденъ двуокисъ, водна пара и отрови. Кожата сжщо изхвърля въ въздуха миризливи отровни вещества. Когато една обитавана стая съдържа на 1 кубически метъръ 7 литри вжглероденъ двуокисъ заедно съ отровитѣ, които го придружаватъ, въздухътъ вече мирише лошо, което лесно се усѣща като се влѣзе отвннъ вжтре. Животътъ всрѣдъ разваленъ въздухъ, беденъ откъмъ кислородъ и наситенъ съ вжглероденъ двуокисъ и отрови, докарва анемия и прави организма по-възприемчивъ къмъ заразнитѣ болести.

Тази опасностъ се отстранява чрезъ редовно и често провѣтряване на всичкитѣ стаи. Презъ лѣтото дръжте прозорцитѣ постоянно отворени. Ако презъ деня е много горещо, отваряйте ги сутринъ и вечеръ. Презъ зимата отваряйте на нѣколко пжти по за нѣколко минути, за предпочитане презъ слнчевитѣ часове и когато въ стаята нѣма никой. Много здравословенъ навикъ е да държите прозореца на стаята полуотворенъ, като спустнете завеситѣ и се завиете добре. Прозорець съ 3 квадратни метра пропуща 50 кубически метра въздухъ на минута. Презъ долната му частъ влиза прѣсниятъ въздухъ отвннъ, а отъ горната частъ излиза разваления въздухъ, по-горещъ и, следователно, по-лекъ. Провѣтряването става много по-бързо, когато сж отворени два срещуположни прозорци и когато внншната температура е по-ниска отъ вжтрешната.

На обѣдъ, преди да дойдатъ децата и мжжътъ, се провѣтрява кухнята. Следъ обѣдъ се отварятъ поне за малко прозорцитѣ на трапезарията, за да се изгуби всѣкаква миризма на ядене. Сжщо така следъ обѣдъ и вечеръ се провѣтряватъ и стаята, кждето нѣкой е пушилъ цигари. Ако по нѣкоя причина прозорцитѣ на спалнята сж били презъ цѣлия денъ затворени, поне единъ часъ преди лѣгането трѣбва да се държатъ отворени (даже и зимно време!)

Чистене на подоветѣ

Това зависи отъ вида на пода и стаята. Ако тя е послана съ килими, голѣмитѣ се избърсватъ съ мокра остра метла, малкитѣ се дигатъ и избърсватъ. Подътъ се измита съ четка-метла съ дълга дървена дръжка, за да може да се чисти свободно подъ кревата и гардероба. Лопатата сжщо трѣбва да има дълга дръжка, за да не се навеждате и гълтате прахъ. Боядисанитѣ подове се измиватъ съ хладка вода, въ която се топи торба отъ нѣкой дебелъ старъ платъ; въ торбата се пѣха стара четка и така се измива безъ клѣкане, навеждане и пѣшкане. Бѣли дѣски се метатъ и изтриватъ съ влажна, чиста кърпа. Честото миене съ четка и содена вода е неизбѣжно, затова бѣлитѣ дѣски най-добре е да се намажатъ съ безиръ и после боядисатъ съ блажна боя.

Когато паркетътъ е много изцапанъ съ гипсъ, сажди, прахъ, стѣпки на работницитѣ презъ време на ремонтъ на апартамента, покривате го съ едва навлажнени дървени стѣрготини и търкате съ голѣмъ парцалъ, завитъ около троскотова четка. Стѣрготинитѣ поглѣщатъ гипса. Следъ туй измивате съ гореща сапунена вода и четка. Бързо попивате водата, за да не проникне между цепкитѣ. Изплаквате съ чиста вода, въ която сте налѣли малко Жавелова вода. Пакъ бързо обирате влагата. Следъ изсъхването, истѣргвате петната отъ блажна боя, гипсъ, калъ съ парче стѣкло, отчупено въ момента на употрѣбата. Наклонявате го въ посоката на търкането. Следъ нѣколко опита, виждате на коя страна трѣбва да си послужите съ него, за да избѣгнете драскитѣ. Стѣклата замѣнявате често, защото острието имъ се похабява. Следъ това истѣргвате съ продаванитѣ по магазинитѣ желѣзни стѣрготини. Полирате съ паркетенъ воскъ (отъ магазинитѣ).

Новъ паркетъ се маже така: най-напредъ се измива съ студена вода. Когато паркетътъ изсъхне, търкате го силно съ вълненъ парцалъ, натопенъ въ смѣсъ отъ равни части терпентиново масло и ленено масло. Така паркетътъ ще се запази за дълго време.

Дѣскитѣ на паркетитѣ често се раздалечаватъ и образуватъ цепки — гнѣзда на прахъ, микроби, насѣкоми. Следъ като се изчистятъ съ телъ или ножъ, цепкитѣ се запушватъ съ дърводѣлски маджунъ: равни части отъ горещъ туткалъ, дърводѣлски маджунъ и дървени стѣрготини. Замѣсватъ всичко много добре. Следъ като истине, излишѣка истѣргвате съ ножъ.

Много честото миене съ вода поврежда паркета и цвѣтътъ му потъмнява. Отъ време на време се измива съ бензинъ, презъ една или две години се изтърква съ телена четка, въ посоката на дървото. Изчистениятъ паркетъ се намазва съ паркетна масъ, оставя се да изсъхне, разтрива се съ специална четка (съ гъсти, кжси косми) и после се лъсва съ вълнена кърпа.

Мозайка и др. плочи се миятъ съ изобилна вода, предъ празници се взема сода каустикъ (внимание за ржцетѣ!) за почистване на бѣлитѣ мѣста. Полирани плочки и мозайка могатъ да се лъскаатъ съ паркетна масъ. Ето една евтина рецелта: въ тенжера съ гореща вода се стопля 1 кгр. терпентиново масло, въ него се разтопява една питка (около 300 гр.) жълтъ воскъкъ. Тази смѣсъ може да се държи въ стъкло. Топли се на водна баня преди употребата или се сипва добре размѣсена въ тенекиена кутия и се употребява като паста.

Линолеумъ

Следъ като се измие набързо и изсуши добре, линолеумътъ (подовата мушама) се намазва съ смѣсъ отъ:

стопень жълтъ воскъкъ	250 гр.
терпентиново масло	80 гр.
бензинъ	20 гр.

Поувехтѣлиятъ линолеумъ се докарва въ добро състояние като се измие добре и, следъ изсъхването, търка съ бѣлтѣчна вода: два разбити бѣлтѣка за 1 литъръ вода. Оставяте го да изсъхне, при добре отворени прозорци. Презъ туй време да не се ходи по него.

Чистене на прозорци и огледала

Прозорцитѣ и огледалата се чистятъ всѣка седмица. Огледала, закачени на влажни стени, тукъ-тамъ се обѣлватъ, запетняватъ. Отъ дългото стоене въздухътъ се промъква подъ рамката и отражаващиятъ слой се разваля. Трайността на металическия пластъ се продължава като се покрие съ следния лакъ:

юдейски битумъ	30 гр.
бѣлъ воскъкъ	30 гр.
терпентиново масло	60 гр.

Първитѣ два продукта се стопяватъ на тихъ огнь въ пръстенъ сѣдъ, после, като непрестанно се бърка, малко

по-малко се прилива терпентиновото масло. Лакътъ се намазва докато е още топълъ, на равномернѣнъ пластъ, съ широка четка съ тънки косми.

Огледалата се чистятъ съ лененъ парцалъ, натопенъ въ вода, въ която е прибавенъ безцвѣтенъ оцетъ, спиртъ или амониакъ.

За да не се изпотяватъ, огледалата прекарватъ съ парцалъ, натопенъ въ смѣсъ отъ 100 гр. спиртъ и 10 гр. глицеринъ. Изтриватъ грижливо.

Ако сж много зацапани, прозорцитѣ най-напредъ се миятъ съ сапунена вода и после търкатъ съ лененъ парцалъ, натопенъ въ вода, въ която е прибавено безцвѣтенъ оцетъ, спиртъ или амониакъ. За да попрѣчатъ на прозорцитѣ да се замъгляватъ или изпотяватъ, следъ като ги измиете и изсъхнатъ, прекарватъ ги съ парцалъ, натопенъ въ смѣсъ отъ равни части вода и глицеринъ. Избърсватъ грижливо. Стари вестници сжщо чистятъ добре. Ако иматъ петна отъ постна боя, стъклата се чистятъ съ силенъ оцетъ. Петна отъ мухи се изчистватъ съ амониакъ или млѣко. Петна отъ блажна боя съ терпентинъ или газъ.

Избърсване на праховетѣ

Най-добри сж тѣзи кърпи, които не пушатъ влакна, напр., много пжти изпрани парчета хасе, стари плетива отъ европейска прежда и др. Най-добро е, обаче, парчето чортова кожа. Освенъ кърпитѣ, трѣбва една четка за различни малки междинки, кждето не може да се стигне съ кърпата. Голѣми плоскости се изтриватъ съ много леко навлажнена кърпа. Горната площъ на гардеробитѣ и лампитѣ се измиватъ всѣка сутринъ. Мека мебелъ се изчетква всѣки день съ мека четка, веднажъ въ седмицата се изтупва на балкона или двора. Картини се чистятъ споредъ материала. Рисуванитѣ съ блажни бои картини могатъ да се миятъ съ вода и сапунена пѣна, могатъ и да се изтриятъ съ малко амониакъ или срѣзана на две глава лукъ.

Чистене на рамкитѣ

Позлатени рамки. — Най-напредъ грижливо обирате праха, после натопявате мека четка въ следната смѣсъ: 2—3 разбити бѣлтѣка и 20 грама Жавелова вода. Леко търкате рамкитѣ, особено мѣстата, които сж изгубили блѣсъка си. При незадоволителенъ резултатъ, това миене може да се

повтори. Позлатенитѣ рамки могатъ да се миятъ съ мека гжба, натопена въ лека сапунена вода. Но трѣбва да се действува предпазливо, за да не се развали позлатата.

Могатъ да се чистятъ и съ оцетъ.

Лакирани рамки. — Търкате рамката съ мека гжба, леко натопена въ слаба сапунена вода. Търкате внимателно и на малки части, като се стараете да проникнете въ всички вдлъбнатини. После изплаквате гжбата въ обилна чиста вода, за да я изчистите отъ всѣкакъвъ сапунъ, и прекарвате съ нея цѣлата рамка на нѣколко пжти, но пакъ изстискана почти до сухо, иначе между рамката и картона може да се отцеди вода. Ако нѣкои петна не излизатъ, капнете въ водата за изплакване нѣколко капки Жавелова вода.

Зацапанитѣ отъ времето и пожълтѣли гравюри и щампи се изваждатъ отъ рамката и държатъ 30 минути въ баня отъ кислородна вода, разрѣдена съ двойно повече обикновена, чиста вода и нѣколко капки амониакъ. Изваждате ги отъ банята, изцеждате и всѣка слагате върху листъ попивателна хартия. Когато наближи да изсъхне, покривате я съ втори листъ попивателна хартия и затисвате съ тежки книги по цѣлата повърхность.

Ако гравюрата се е сбръчкала подъ стъклото, изважда се и се слага на маса съ лицето надолу. Опакоето се намокря съ гжба, леко натопена въ вода. Обръща се отъ къмъ лицето, забожда се на четиртѣ края съ кабърчета и се държи така, докато напълно изсъхне.

Килими

Освенъ всѣкидневното метене, килимитѣ трѣбва да се чистятъ всѣки 2 — 3 седмици (зависи колко много се влиза въ стаята) съ мокро. Има много начини, домакинята може да си ги изрежда по желание: въ двора съ снѣгъ, натриване съ дървени стърготини — навлажнени съ амониакъ, сурово кисело зеле, солена или оцетова вода. Изтупването на килимитѣ трѣбва да става върху специални дървени стойки въ двора, каквито, за съжаление, още не се намиратъ въ много кжщи; върху тѣзи стойки килимитѣ се намѣтатъ и се изтупватъ съ тупалки, а не съ пръчки, които повреждатъ килимитѣ. Ако искаме да избѣгнемъ облацитѣ отъ прахъ, върху килима слагаме голѣма мокра кърпа.

Закованитѣ килими се предпазватъ отъ молцитѣ като се напръскатъ съ бензинъ, налѣтъ въ пулверизаторъ. Да се работи денемъ и въ стаята да нѣма огънь.

Петната по килимитѣ се чистятъ споредъ характера на петната по посоченитѣ по-нататѣкъ начини.

Килимитѣ се освежаватъ само следъ като сж изтупани отъ праха и изчистени отъ петната и по-следния начинъ:

Простирайте килима отъ опакото на чисти влажни плочи и обилно го заливатѣ съ студена вода, като въ сжщото време енергично търкате съ метла — четка. Обръщате го отъ лицето и повтаряте сжщото измиване. Наливайте много вода, за да отстраните нечистотиитѣ.

Килимъ, боядисанъ съ естествени бои, може да се освежи и по отношение на цвѣта. Килими, боядисани съ анилинови бои и избѣлѣли отъ свѣтлината, не могатъ да се върнатъ въ предишния си видъ. Търкате килима съ гжба, натопена въ вода съ малко амониакъ. Следъ малко избърсватѣ съ сухъ парцалъ. Сжщото освежаване може да се направи съ 2% разтворъ отъ оцетна киселина и съ 3% разтворъ отъ оксалова киселина. Най-напредъ опитвате на единъ край дали разтворѣтъ дава добъръ резултатъ и тогава изчистватѣ цѣлия килимъ.

Поддържане на мебелитѣ

Мебелитѣ се избърсватъ всѣки день съ вълненъ парцалъ. Вдлъбнатитѣ части се четкатъ съ мека четка за мебели.

Лакиранитѣ и фурниривани мебели се бършатъ съ коприненъ парцалъ отъ стара дреха, едно, за да не се драската, и второ, за да не остава мѣхъ отъ самия платъ.

Петна отъ вода се махvatъ като се търкатъ съ коркова запушалка. По-голѣмитѣ петна се търкатъ съ вълненъ парцалъ, върху който е капнато малко ленено масло. Следъ това хубаво се лѣсва.

Мазнитѣ петна се пропиватъ съ терпентиново масло, порѣсватъ съ талкъ и леко минаватъ съ гореща ютия. Махва се талка и се лѣсва. Могатъ да се махнатъ и като се търкатъ съ срѣзанъ на две картофъ.

Петна отъ вода върху лакирани мебели се премахvatъ съ смѣсъ отъ настърганъ бѣлъ воскъкъ, стопенъ на водна баня въ малко растително масло. Петната се намазvatъ съ смѣсъта и търкатъ.

Петната отъ свѣщъ не се търкатъ, а измиватъ съ гореща вода. Продължава се както по-горе.

Ако искаме да подновимъ лѣскавината на мебелитѣ си, първо ги изчистваме съ спиртъ за горене, после ги намазваме съ следната масъ: въ водна баня се разтопява терпентиново масло и бѣлъ воскъкъ (по равни части); следъ като

изстине, смѣсата се разбърква много добре съ една лъжичка ракия (или чистъ спиртъ). Мобелитѣ се намазватъ много слабо и съ голѣмо търпение се лъсва съ равномерни кръгообразни движения. Отчупени парчета отъ фурнира се изпълватъ съ кафявъ воскъкъ за мебели. Боядисани съ блажна боя мебели не бива да се миятъ съ гореща или содена вода.

Стени

Тѣ се измитатъ отъ време на време съ меки четки, поставени върху дълги пръчки. Следъ всѣка употреба четкиѣ се измиватъ добре съ сода и сапунъ и се завиватъ въ книга. Опушени мѣста се чистятъ съ прѣсенъ хлѣбъ или тѣсто отъ брашно, вода и синъ камъкъ.

Легла

Най-важното условие е доброто имъ провѣтриване. Завивкиѣ сутринта да се изтърсватъ добре и слагатъ по възможностъ на слънчево мѣсто. Когато оправя краватитѣ, домакинята носи специални голѣми бѣли престилки. Въ последно време модерно е краватитѣ да се правятъ въ естествена форма: това значи да си личатъ възглавницитѣ въ меко закръглена линия, а не да се имитира правъ сандъкъ. Дюшецитѣ се тупатъ всѣка седмица, при всѣкидневното провѣтриване се изправятъ и тѣ. Следъ болестъ дюшецитѣ се почистватъ съ 1% разтворъ отъ вода и лизолъ и се оставятъ нѣколко часа на слънце. Чаршафитѣ се мѣнятъ два пѣти презъ месеца, възглавницитѣ по-често, особено при лица, които се потятъ. Противъ бълхи, подъ дюшецитѣ се слагатъ билки съ силна миризма, напр. пиретрумъ. Противъ дървеници помага изобилно намазване и наливане въ всичкитѣ междини бензинъ, който никъкъ не поврежда мобелитѣ. За обща дезинфекция на спалнята се препоръчва смѣсъ отъ бензинъ и карболъ, напрѣсква се съ машина и стаята се затваря за цѣлъ день.

Шкафове

Редътъ въ една къща зависи до голѣма степенъ отъ голѣмината и разпредѣлението на шкафовеѣ. Спалнята съдържа обикновено два отдѣлни или единъ двоенъ гардеробъ, за бельо и дрехи. Отдѣлението за дрехитѣ има едно полу-малко отдѣление за шапки, то се допълва съ

стойки въ различни височини, за да се побератъ повече шапки. Закачалкитѣ за дрехитѣ се оплитатъ съ разни остатъци прежди, за да не се отбелязватъ ржбоветѣ при дрехитѣ; освенъ това, така облѣчени, закачалкитѣ изглеждатъ по-красиви. Отдѣлението за бельо има напрѣчни разпредѣления, които се обличатъ съ бѣло хасе, по края съ дантелки или шевици. Най-горе се слагатъ покривки и кърпи за хранене, ако за тѣхъ нѣма отдѣлно мѣсто въ бюфета. По долу спалното бельо, въ срѣдата на гардероба тѣзи нѣща, които се търсятъ най-често: долно бельо, кърпи, престилки и др. Най-долу се слагатъ разни цвѣтни покривки, кърпи за кухня и баня и др. На стенитѣ на шкафа се прикрепватъ разни чанти за дреболии, било изкуствени цвѣтя, ржжавици или чорапи. Обувки и горни дрехи се прибиратъ по възможность въ другъ шкафъ, въ антрето или вестибюла. Тоалетната масичка съдържа само гребени, четки, щипки и др., никога косми, копчета или разни конци отъ прежда.

Горни дрехи

Следъ като се съблѣче, дрехата веднага се слага на закачалка. Остава се малко да се провѣтри, за да не омирише гардероба на пушекъ или потъ. Когато се слагатъ въ гардероба, дрехитѣ се изчеткватъ, преглеждатъ се дали нѣматъ нѣкое петно или измачкани мѣста. Колко е хубаво, ако знаемъ, че всичко, което е въ гардероба, е напълно готово за обличане! За свѣтли дрехи или гарнитурѣ се правятъ торбички отъ старо хасе, за да не се изцапватъ. Прѣсни мазни лекета се намазватъ отъ опакото съ талкъ. Плисирани гарнитурѣ или такива съ негарантирани цвѣтове се чистятъ съ бензинъ. Дами, които се потятъ много, трѣбва да носятъ потници и тюлени платки въ всѣка рокля. Една голѣма грижа създаватъ молцитѣ. Който чисти и изтупва всѣка седмица гардеробитѣ си, нѣма отъ какво да се страхува. Молцитѣ обичатъ само застоялъ въздухъ и пълно спокойствие. Щомъ отиваме на курортъ, всички вълнени, кожени дрехи, килими се изчистватъ добре (чрезъ мокро четкане и изтупване) и се слагатъ завити въ вестници, поръсени съ нафталинъ въ нѣкой сандъкъ или малка стая.

Пране и гладене

Мръснитѣ долни дрехи се държатъ най-добре въ нѣкое килерче или таванска стая, а кждето това не е възможно, въ плетенъ кошъ. Въ последния случай се внимава да не

се слагат мокри нѣща, всичко трѣбва да е напълно сухо. Единъ день преди опредѣления за пране всичко се изважда, раздѣлятъ се по отдѣлно бѣло и цвѣтно белѣо, кърпи и покривки за хранене. Ако не пере сама, домакинята брои прането и си записва броя на всичкитѣ парчета. Сапунътъ се купува най-малко 2 — 3 седмици по-рано, за да може да изсъхне добре, тогава е по-икономиченъ. Фини и тънки покривки се завързватъ въ торбички отъ стари завеси или др. За самото пране всѣка домакиня си има свой начинъ. За неопитни давамъ следнитѣ упжтвания: отъ вечерь въ казана се приготвя хладка, сапунена вода; тамъ се накисва бѣлото белѣо. Водата трѣбва да покрие всичко добре, казанътъ се захлупва и се оставя така до сутринята. На следния день се запалва огъня, прането се стопля само малко и се излива въ коритото. Всичко се изпира като се внимава особено за по-замърсенитѣ мѣста. Въ казана се сгрѣва пакъ вода, слага се наситненъ сапунъ и въ него се вари прането, като отъ време на време се бърка. Прането се препира още веднажъ, изцежда се и се залива съ врѣла сапунена вода. Така се оставя малко да постои и презъ това време въ първата сапунена вода се изпира цвѣтното пране. Бѣлото пране се изплаква въ изобилна вода и накрай се слага въ синка. Най-после се изпиратъ още кухненскитѣ кърпи и тѣзи за прахъ. Единъ другъ начинъ, при който се икономисва доста сапунъ, е следниятъ: приготвя се содена вода, 100 гр. сода на 25 кгр. вода, намокря се въ нея прането и се сапунисва отъ дветѣ страни. Слага се презъ нощта безъ вода въ коритото, така нечистотиитѣ се размекватъ много добре и прането се покрива съ изобилна пѣна. На другия день се залива съ топла (не гореща) вода и се изпира и вари както е казано по-горе. И при двата начина се забелязва, че преди варенето, прането не се залива съ гореща вода, а се изчиства първо въ хладка. Нѣкои домакини започватъ съ заливане съ врѣла вода или варене въ содена или сапунена. Това е много грѣшно; мръсното пране съдържа много бѣлтѣчни вещества, а въ горещото тѣ се пресичатъ и по този начинъ просто се впиватъ въ прането. Въ хладка вода бѣлтѣцитѣ се разтопяватъ лесно, тѣ освобождаватъ мазнитѣ тѣла, които излизатъ после при горещото пране. Следъ варенето, прането трѣбва да се изцежда много добре, за да не се пренесатъ мазнинитѣ въ чистата вода. Има жени, които не накисватъ прането, започватъ рано сутринъ и ператъ само съ хладка вода и сапунъ, като търкатъ много силно. Това е само ненуждно хаbene на енергия. Най-добрата вода за пране е дъждовната. Не се препорѣчва вода отъ

кладенецъ, защото често съдържа желѣзо и соли, отъ които прането пожълтява и вече не може да се поправи. Прането най-добре се суши въ градина, като се простира върху тревата. Щомъ изсъхне, то се обръща и полива съ лейка. При изсушаване въ таванска стая се прави течение. Прането се прибира въ кошове, подплатени съ чисто хасе. Още малко влажно, прането се прибира, всѣко парче се изтърсва, краищата се изопватъ и се сгъва небрежно. Въ странство прането въ това състояние се прекарва презъ преса, която много улеснява гладенето. Ето какъ можемъ да си имитираме една такава преса: навиваме нѣколко парчета пране около точилката и я натискаме съ дъската за точене върху масата, точилката така се върти въ дветѣ посоки. Преди да се започне гладенето, прането се преглежда и се отстранява всичко, което има нужда отъ кърпещъ или поправка. Всичко се глади по единъ принципъ. Да вземемъ за примѣръ една кърпа: отъ опакото се изглаждатъ четиртъ краища, срѣдата не се глади, а се сгъва на две, и тогава се глади двойно, отъ страната кждето нѣма буква. Сгъва се още веднажъ въ сжщата посока, после се начупва два пжти напрѣки. Жглитъ трѣбва да бждатъ точно единъ върху другъ. Най-после се натиска съ ютията слабо отъ лицевата страна, безъ да се засегне буквата, за да остане релефна. Бельото става полъскаво и изящно, ако всичко слабо се колоса. Гладеното бельо се нарежда въ гардероба по видъ, чистото винаги най-долу, за да се употреби първо по-отрано прането.

Голѣмо чистене

Това е понятие, останало още отъ онѣзи времена, когато домакинитѣ нѣмаха планъ за работа. Днесъ предъ празницитѣ кжщата не се обръща на лудница, а всѣки день се прави по една стая, безъ да се засегнатъ другитѣ и почти безъ да забележи мжжътъ, че става нѣщо необикновено. Планътъ за голѣмото чистене ще бжде нѣщо подобно: ако искаме да се свърши всичко въ една седмица: поне-дѣлникъ: готвене за два дена, сваляне всички завеси и изтупване килимитѣ. Вторникъ: изпиране завеситѣ и др. фини покривки, чистене на спалнята. Срѣда: готвене за два дена, чистене на трапезарията. Четвъртъкъ: гладене и слагане на завеси, килими и покривки. Петъкъ: готвене за два дена, следъ обѣдъ чистене на кухнята. Сжбота: почивка или готвене за недѣля. По този начинъ не само се постига по-спокойна и, следователно, по-добра работа, но и домакинята не се преуморява.

Таванъ и мазе

Освенъ за прибиране стари вещи, таванскитѣ стаи понѣкога служатъ и за сушене на пране. Тогава тѣ трѣбва да се поддържатъ особено чисти, сандѣцитѣ да не сж прѣснати, а прибрани въ едната страна и вжжетата въ другата. Последнитѣ се закачватъ за здрави гводеи, *до 10 см. гжсто*. Следъ всѣко пране вжжетата и щипкитѣ се запазватъ въ торба или кутия, за да останатъ чисти до следното пране. Мазето прибира обикновено зимнина и гориво. Една здрава дървена преградка раздѣля дветѣ отдѣления и запазва продукитѣ отъ напрашване. Стенитѣ се измазватъ по-често съ варъ, подоветѣ се метатъ съ корава, мокра метла. Всѣко мазе трѣбва да има добри условия за провѣтриване.

Слугини

Събератъ ли се нѣколко жени, тѣ съ часове могатъ да гворятъ по слугинския въпросъ. И какво се чува обикновено? Оплаквания отъ небрежни, мързеливи и глупави слугини. Но дали госпожитѣ тукъ сж винаги прави? Вѣрно е, че у насъ още нѣма обучени домашни прислужнички; беднитѣ момичета у дома си, въ тѣхната обстановка, не сж могли да научатъ тънкоститѣ на модерното домакинство. Но въ замѣна на това тѣ пѣкъ сж скромни и честни. Какъ би се разбрала нашата домакия съ европейскитѣ прислужници, които работятъ само 8 часа на день, иматъ си свободни часове следъ обѣдъ и вечеръ, трѣбва да си иматъ стаи съ удобни кровати и гардероби и много други претенции? Затова трѣбва да е гордостъ на нашата домакия да обучи своето момиче на редъ, разумна работа и да ѝ даде това възпитание, което е необходимо за една културна кжща. Проститѣ хора иматъ забележителна чувствителностъ къмъ справедливостъ. Не бива да ги претоварваме съ работа или да имъ отнемаме опредѣленитѣ за тѣхъ свободни дни за излизане. Никоя господарка не бива да има много интимни отношения съ своитѣ подчинени. Съ разни допитвания, клюки, тя излага или губи авторитета си. Отъ друга страна пѣкъ домакията е длъжна да се грижи поне малко и за личнитѣ нужди на момичето, да взема участие въ семейнитѣ ѝ грижи, да я съветва по въпроси отъ хигиената. Освенъ господарьтъ и господарката, никой не може да заповѣдва на слугинитѣ, а децата често злоупотрѣбватъ въ това отношение.

ПРАКТИЧНИ ДОМАКИНСКИ СЪВЕТИ

Алуминиеви съдове могат да се използват във кухнята. Тѣ не сж вредни за здравето, както се мисли отъ мнозина. Купуватъ се само съ дебели стени и дръжки отъ специаленъ металъ или дърво, за да не се нагорещаватъ. Чистятъ се съ топла вода, сапунъ или специалитетъ, но никога съ сода.

Блажна боя. Боядисани съ блажна боя мебели или подове не бива да се миятъ съ гореща вода или сода. Добре е къмъ хладката вода да се примѣси малко амониакъ.

Брави отъ месингъ се чистятъ съ специални течности, леко се намазватъ и излъскватъ съ вълнена кърпа. За да не се изцапа дървото по края, правятъ се шаблони отъ картонъ.

Бродерия. Често цвѣтната бродерия избѣлява при първото пране. Рждодѣлието се слага съ лицето надолу върху трева, на балконъ или прозорецъ, изцапанитѣ мѣста се посипватъ съ соль и заливатъ съ вода. Повтаря се докато се изчистятъ добре.

Боядисани вещи се ператъ само въ хладка вода; при червеникави и зеленикави платове въ последната вода, се слага малко оцетъ, при тъмно червени и сини — малко сода.

Бурета за зеле и др. туршии се заливатъ съ врѣла вода, измиватъ се съ сода и изсушаватъ на въздуха. Ако сж плесенясали, буретата се напълватъ съ варна вода и 1 гр. поташа (калиевъ карбонатъ отъ бояджийскитѣ магазини) на 1 литръ вода и се държатъ така една седмица.

Вѣни за баня ако сж отъ цинкъ, се чистятъ съ соль. Не бива да се пълнятъ съ врѣла вода, защото цинка став., чупливъ. Петна по емайлови вани се чистятъ съ силенъ оцетъ. За дезинфекция се взема 3 процентовъ лизоловъ разтворъ.

Влага въ стаи се отстранява съ негасена варъ. Въ всичкитѣ стаи се слагатъ плитки чинии съ варъ, щомъ се напоятъ съ влага, парчетата се разпадатъ и трѣбва да се подновятъ.

Вълна и памукъ се различаватъ по следния начинъ: едно памучно конче изгаря изведнажъ съ пламъкъ, а вълненото полека се овжглява. Памукътъ почти нѣма миризма, а вълната мирише неприятно на животински косъмъ.

Газъ въ лампи гори по-свѣтло, ако въ газъта се сложи едно орѣхче камфоръ или щипка соль.

Гвоздеи се забиватъ по-лесно въ твърдо дърво, ако се натриятъ съ сапунъ. При разслабени въ стената гвоздеи въ дупката се слага парче памукъ, натопено въ колодиумъ.

Гипсови фигури се освежаватъ съ смѣсъ отъ млѣко и малко оловно бѣлило. Фигуритъ се избърсватъ, измиватъ добре и се намазватъ съ смѣсата. Следъ като изсъхне млѣкото, фигуритъ получаватъ еднакъвъ бѣлъ цвѣтъ.

Гладенето на завеси става не само съ ютия. Единъ много удобенъ начинъ е следниятъ: мократа завеса се слага направо върху корнизата и се опва съ карфички, поставени между стената и дървената рамка на прозореца.

Горещи сждове въ кухнята никога не се хващатъ направо съ ржцетъ. Всѣка добра домакиня притежава две торбички отъ стари вълнени парчета, които сж съединени съ ширитъ и се слагатъ около шията, за да сж винаги готови да служатъ като ржкавици.

Гребени се чистятъ най-бърже съ бензинъ. Може и да се оставятъ половинъ часъ въ вода съ малко амониакъ, следъ това се чистятъ съ четка.

Електрически ютии не бива да ставатъ прекалено горещи; изваждането на бутончето отъ време на време трѣбва да стане навикъ. Иначе ютиитъ се повреждатъ и може да стане кжсо съединение.

Загаряне. Месо: изгорѣлитъ мѣста се изрѣзватъ и останалото отново се слага съ друго масло. Млѣко: не може да се оправи; миризмата е много силна. Кисели яденета се оправятъ съ малко захаръ, лукъ или сметана. Загорѣлата тенджерата се изпразва само до толкова, докждето не е засегнато яденето. Готвенето продължава въ другъ сждъ. Загорѣлата тенджерата се слага съ студена вода и сода на печката и се мие по-късно. Не се стърже!

Избѣлване на пране: смѣта се $\frac{1}{4}$ кгр. кислородна вода на 10 кгр. вода. Прането се вари около 5 минути и после се оставя още нѣколко часа (най-добре презъ ноцъта) въ сжщата вода.

Изплакването на прането трѣбва да стане два пжти: първото въ топла вода, за да се отдѣли добре сапунътъ, втората вода е студена. Чорапи и вълнени работи и втория пжтъ се изплакватъ съ топла вода, къмъ която може да се прибави малко оцетъ или глицеринъ, за да станатъ по-меки.

Икономия на вжглища и сапунъ може да се направи, ако се смѣнятъ желѣзнитъ кржгове върху печката съ кржгове отъ тенекия.

Изкуствена коприна следъ прането не се мѣта на вжже, а се слага върху кърпи и се пази отъ слънцето.

Карти за игра се натриватъ съ чистъ спиртъ, после се изтриватъ леко съ бѣла кърпа. Най-после се нарѣсватъ съ талкъ.

Касторени шапки се чистятъ съ смѣсь отъ равни части амониакъ и спиртъ; може да се прибави малко готварска соль.

Кафе, безъ да страда ароматътъ му се пече по следния начинъ: щомъ започне да потъмнява, на всѣки $\frac{1}{2}$ кгр. кафе въ долапчето се слагатъ 10 гр. захаръ. Отъ тая захаръ зърната се обличатъ съ стъклообразна кожичка, която ги прави по-лъскави и не позволява изпаряването на аромата. Преди печенето препоръчва се кафето да се измие и слабо порѣси съ сода бикарбонатъ.

Кожена подплата при мъжки шапки се чисти съ разреденъ амониакъ.

Кожени мъжки палта никога не се сушатъ близо до печката. Триятъ се съ вазелинъ или глицеринъ и се лъскаатъ съ вълнена кърпа.

Кожени дамски палта се чистятъ съ стоплени дървени стърготини. Разриватъ се добре отъ лицето, после се изтупватъ и четкатъ

Кожени чанти се измиватъ внимателно съ сурово млѣко или съ бензинъ. После се намазватъ съ безцвѣтенъ кремъ за обувки и се лъсватъ.

Кожени ржкавици, ако не сж специално за пране, се чистятъ съ бензинъ. Ржкавицитѣ се обличатъ, въ една супена чиния се слага бензинъ, чистятъ се като че ли се миятъ ржцетѣ. Съ чиста кърпа се изтриватъ, ржкавицитѣ се събличатъ, изпиратъ се още веднажъ въ чистъ бензинъ и изтриватъ плоско върху масата. Сушатъ се далечъ отъ огънь.

Колосването на прането се улеснява, ако сложимъ въ колата малко стипца. Малкото готварска соль предотвратява залепването на ютията. Нѣколкото капки глицеринъ увеличаватъ лъскавината.

Коприна и памукъ се различаватъ по следния начинъ: при изгарянето на една памучена нишка се получава свѣтълъ пламъкъ и остава само малко сиво-бѣла пепель. Коприната изгаря мъчно и на края образува нѣщо като черна гжбичка.

Кремави ржкодѣлия запазватъ цвѣта си, ако при последната вода се прибави малко липовъ чай.

Кремъ за обувки, ако е засѣхналъ, се умекчава съ нѣколко капки терпентинъ.

Кржгове отъ саксии върху боядисани прозорци се чистятъ съ спиртъ. При байцовани мебели—съ соль и растително масло, при полировани съ пепелъ отъ цигари и масло.

Лачени обувки се измиватъ съ млѣко, после се натриватъ съ бѣлтѣкъ и се излѣскватъ. Така се избѣгва пукането на лака.

Лекега се чистятъ по даденитѣ на края указания.

Ленъ и памукъ се различаватъ по следния начинъ: върху парченце отъ плата, който се дава за лененъ, се изсипва капка дървено масло. Ако петното запази кржглата си форма, ленътъ е чистъ, иначе има примѣсъ отъ памукъ.

Лепило се прави отъ обикновена кола или брашно, разбърква се съ студена вода и се прилива толкова гореща, колкото трѣбва, за да се получи гжста каша. После се вари, докато още повече се сгъсти. За лепежъ на дървени предмети се растопява туткалъ.

Мазето, ако нѣма освѣтление на стълбитѣ винаги представлява опасностъ. Долното стѣпало се намазва съ варъ; така личи и въ тъмното и слизането става безъ страхъ.

Мухълъ отъ дърво се отстранява съ топѣлъ оцетъ. Мухлясали кожи се изтриватъ съ формалиновъ разтворъ. Мухлясали тапети се изчистватъ съ разтворъ отъ една частъ салицилова киселина и петъ части спиртъ.

Мравки се отстраняватъ по първобитенъ начинъ като се наслагатъ доматиени листа, или коприва, или мокри гжби, тѣ ги мразятъ. Въ тѣхъ мравкитѣ се събиратъ и могатъ да се изхвърлятъ или изгорятъ. По-сигурно действува следната мѣрка: въ тенекиени кутии се слагатъ гжбички, потопени въ смѣсъ отъ 120 гр. сиропъ и 3 гр. хлоралхидратъ. Кутийкитѣ се затварятъ и се надупчватъ ситно отъ едната страна. Пукнатинитѣ въ стенигѣ, кждето се криватъ мравкитѣ, се замазватъ съ циментовъ китъ, въ дървото—съ дървенъ китъ.

Мжтни шишета се пълнятъ съ гореща оцетна вода, една шепа соль и ситно нарѣзани картофи. Така се оставятъ да постоятъ нѣколко часа, после смѣсата се разбърква добре и шишетата се изплакватъ съ чиста вода.

Напукани ржце иматъ често лица, които боравятъ много съ сода и сапунъ, какъвто е случаятъ съ домакинитѣ. Отъ многото миене, мазнинитѣ на кожата повърхностъ се отстраняватъ и въ последствие кожата се напуква. Затова следъ всѣко миене ржцетѣ трѣбва да се мажатъ съ добъръ кремъ, даже само глицеринъ и масло. Вазелинътъ не се препоръчва, защото понѣкога дразни.

Никелъ се чисти съ каша отъ морска пѣна и амониакъ. Ако има рѣжда, тя се чисти съ газъ, масло или масъ. Тъмни петна отъ горещо се чистятъ съ меко парче платъ, натопено въ соль.

Обуца се чистятъ правилно по следния начинъ: още докато не сж обути, тѣ се намазватъ добре съ кремъ за сбуца, така не ставатъ на лекета. Влага и мръсотии не могатъ да проникнатъ. Споредъ цвѣта, черни обувки се мажатъ съ черенъ, кафяви съ кафявъ кремъ. Съ бѣлъ кремъ за обуца се чистятъ всички свѣтли цвѣтове, а бѣли обувки се чистятъ или съ тебеширъ, или съ специалитетъ. Кремътъ върху обувкитѣ не се оставя да изсъхне, а се изтрива и лъсва веднага, най-добре съ мека кърпа.

Огнеупорнитѣ сждове сж красиви и практични. Тѣ не се слагатъ направо върху огъня, а върху ситна телена мрежа. Когато сж сгорещени, сждоветѣ се пазятъ отъ студена вода.

Паразититѣ по цвѣтата се заливатъ съ вода отъ тютюнъ, която се приготвя по следния начинъ: остатъци отъ цигари или тютюневи отпадъци се заливатъ съ врѣла вода, оставятъ се така 2—3 дена и се прецеждатъ.

Подметкитѣ ставатъ по-трайни, ако се намажатъ нѣколко пжти последователно съ смѣсъ отъ безиръ и водно стъкло. Преди всѣко повтаряне, първото намазване трѣбва да е изсъхнало.

Поднасянето при яденето има следнитѣ основни правила: яденетата и питиетата се подаватъ отъ дѣсната страна, празднитѣ чинии и чаши се взематъ отъ лѣво. Никога не се пресѣга презъ чиниитѣ. Чиниитѣ се прибиратъ по отдѣлно и се нареждатъ на табла, върху нѣкоя странична масичка.

Пожълтѣло пране отъ дълго държане въ шкафа се топи 24 часа въ кисело млѣко. Може да се натопи и въ рѣдъкъ разтворъ отъ кислородна вода (само нѣколко супени лъжици, вижъ при избѣлване).

Прането се улеснява, ако при варенето въ водата се нарѣже единъ лимонъ. Прането става много бѣло и петната отъ чплодове лесно излизатъ.

Прането отъ болни лица се дезинфекцира преди изпирането. Достатъчно е едно накисване въ лизоловъ разтворъ (една супена лъжица на единъ литъръ вода).

Примусътъ не бива да се пълни, докато не е изгасналъ пламъка. Това лекомислие може да се заплати съ тежки изгарания.

Прозорци могатъ да се матиратъ, ако се намажатъ съ разрѣдено водно стъкло, смѣсено съ малко цинквейсъ

Сажди. Въ готварскитѣ и други печки се получаватъ по-малко сажди, ако въ огъня се хвърлятъ прѣсно обѣлени картофени кори.

Скърцането на обувкитѣ се премахва, ако краищата на подметкитѣ се намажатъ съ конопено или рибено масло.

Слонова костъ се чисти съ хладка вода и сапунъ или млѣко. Пожълтѣла слонова костъ се изчиства съ бензинъ, измива се съ кислородна вода и се излага на слънце. Счупени части отъ слоновокостни предмети се залепватъ съ смѣсъ отъ една частъ вода и една частъ бѣлткъ.

Сребърни предмети се чистятъ добре съ вода, съдържаща нѣколко капки амониакъ. Сребърни свѣщници се заливатъ съ врѣла вода, после се изтриватъ съ кърпа и намазватъ съ паста за лѣскане. Сребърни прибори за хранене се миятъ въ гореща содена вода, изплакватъ се въ гореща вода и се избърсватъ съ ленена кърпа. За лѣскане се прави следната смѣсъ: настъргва се креда и се смѣсва съ равни части амониакъ, спиртъ и вода.

Термофоръ за топлене кревата може всѣки самъ да си направи. Нѣкое гърне се напълва съ горещъ пѣськъ и се запушва добре. То топли сжщо така, както шишетата съ вода, но задържа топлината по-дълго време.

Тютюневата миризма се мрази отъ всѣка домакиня, защото се влива въ завеситѣ и мекитѣ мебели. Затова стаи, въ които се пуши, трѣбва да се провѣтриватъ често. Ако това не е възможно, закачватъ се мокри гджи, които изсмукватъ пушека.

Увѣхнали цвѣта се натопяватъ съ една трета отъ стѣблата имъ въ врѣла вода. Докато изстине водата, цвѣтата се изправятъ и освежаватъ. Тази частъ отъ стѣблата, която е била въ водата, се отрѣзва, цвѣтата се слагатъ въ прѣсна вода; въ нея може да се разтопи едно парче аспириновъ.

Утайки въ сждове, кждето се вари често вода, се чистятъ по следния начинъ: сгорещява се въ тѣхъ вода съ малко амониакъ и се оставя да стои презъ нощта. На следния день водата се излива и, като се чука леко дъното, утайката пада.

Замръзването на прането зимно време се предотвратява, ако въ последната вода се сложи шепа соль.

Чайници, които съ време отвжтре ставатъ кафяви, се заливатъ съ кипяща оцетна вода, държатъ се така известно време и после се изплакватъ.

Червеи въ дърво се отстраняватъ, ако дупкитѣ се напръскаатъ съ бензинъ, газъ или терпентинъ и после се запушатъ съ воскъ.

Червени ржце се търкатъ съ камфоровъ спиртъ. Следъ домашната работа ржцетъ се измиватъ въ гореща вода, после се намазватъ съ глицеринъ и лимонъ.

Четки се чистятъ, като се слагатъ съ влакната надолу за нѣколко часа въ сапунена вода съ малко амониакъ. После се изплакватъ въ чиста вода и се оставятъ пакъ съ влакната надолу да изсъхнатъ.

Чорапи дамски се ператъ най-добре въ хладка сапунена вода, като не се търкатъ, а само леко натискатъ. Изплакватъ се основно, въ последната вода се слага малко оцетъ. Чорапитъ се завиватъ въ кърпи. Още влажни тѣ се гледатъ съ не много гореща ютия пакъ между кърпи.

Ютията за гладене се слага върху керемидата, тогава по-бавно изстива. Ако е рждасяла, натърква се съ свѣщъ, после петната се поръсватъ съ солъ и изчистватъ съ кърпа.

БОЯДИСВАНЕ НА ПЛАТОВЕТЪ ВКЖЩИ

Вкжщи могатъ да се боядисватъ само дребни дрехи, които нѣматъ много голѣма стойностъ, защото, каквито и да бждатъ грижитъ и предпазнитъ мѣрки, които се взематъ, не могатъ да се очакватъ тѣй добри резултати, както при специалиститъ. Има даже предмети, които не трѣбва да се боядисватъ вкжщи, защото е невъзможно, съ случайнитъ домакински пособия, да се получатъ резултати, които позволяватъ после да се използватъ пребоядисанитъ предмети. Така, напримѣръ, пѣленъ неуспѣхъ ще претърпите, ако се опитате да боядисате мжжки костюмъ или дамски тайоръ. За да изкарате подобно пребоядисване на добъръ край, трѣбва да разполагате съ пособия, които не се намиратъ въ кухнята. Обратно, много лесно ще освежите разни леки дрехи: корсажи, блузи, поли, панделки. Боятъ за кжщна употреба даватъ добри резултати, особено като се спазватъ даденитъ подолу наставления.

Предварителна подготовка. — За да се получи навсѣкжде еднакъвъ цвѣтъ, трѣбва да се пребоядисватъ само абсолютно чисти предмети, защото всѣко оставено петно после отново ще се появи. Онѣзи части отъ плата, които сж изцапани съ мазнина, плодовъ сокъ, кръвъ, ще погълнатъ много повече боя отъ чиститъ части на плата. Следъ изсъхването тѣ ще се покажатъ съ по-тъмна окраска.

За да се избѣгне тази неприятностъ, предметътъ трѣбва предварително грижливо да се почисти. Платненитъ памучни

парчета трѣбва хубаво да се изператъ. Отъ само себе си се разбира, че памучнитѣ дрехи, които иматъ копринена или вълнена гарнитура, не бива да се ператъ, защото коприната и вълната ще се развалятъ. Следъ изпирането предметътъ трѣбва да се изплакне съ нѣколко води, за да се премахне всѣка следа отъ алкалностъ.

Съ вълненитѣ дрехи се постѣпва иначе. Предметътъ се простира на маса и петната се натриватъ силно съ сухъ сапунъ. Когато всичкитѣ петна сж отбелязани така, приготвя се топличъкъ 2% разтворъ отъ натриевъ карбонатъ и всѣко петно се търка съ четка, натопена въ тоя разтворъ. Следъ това предметитѣ се потапятъ въ обилна баня отъ 1% разтворъ натриевъ бикарбонатъ. Следъ $\frac{1}{2}$ часова киснене, търкатъ се съ четка, натопена въ 2% разтворъ отъ натриевъ карбонатъ. После се изплакватъ съ 1—2 топли води, следъ това съ студена, за да се отстрани всѣка следа отъ карбонатъ. Изплакването трѣбва да се извърши много грижливо, защото ако въ плата се остави и най малкото количество карбонатъ при боядисването боята ще стане алкална и ще развали отчасти плата.

Измежду коприненитѣ предмети, ще се избератъ онѣзи, които могатъ да бждатъ пребойдисани по начинитѣ, които ще опишемъ. Почистването преди боядисването се извършва съ обилна сапунена вода. Да се избѣгватъ много варовититѣ води. Сапунената вода се оставя да истине до 40°—50° и въ нея коприненитѣ предмети се потапятъ за нѣколко секунди. После се търкатъ съ много мека четка. Следъ това се изплакватъ въ слабъ разтворъ отъ калиевъ карбонатъ и накрай съ чиста студена вода.

Оцвѣтвящи вещества. — Въ търговията се намиратъ множество бои, които даватъ голѣмо число окраски. Подъ каквито имена и да се продаватъ, тѣзи бои иматъ единъ и сжщъ произходъ и могатъ да бждатъ наредени въ три категории:

- 1) Вещества, които боядисватъ всички видове нишки.
- 2) Вещества, които боядисватъ само вълна.
- 3) Вещества, които, смѣсени съ известно количество сапунъ, се употребяватъ и за памукъ, и за коприна.

Първоначалниятъ цвѣтъ на плата влияе върху боята и почти никога не може да се получи окраска, каквато е изобразена на опаковката.

Боядисването. — При боядисване на вълнени предмети, служете си съ медни не калайдисани сждове. При липса ще употребите алуминиевъ или емайловъ сждъ.

Ако сте сигурни, че предметът е от чиста вълна, ще вземете боя за вълна; получените цветове ще бъдат по-трайни, по-лъскави, пък и здравината на плата не ще пострада. За вълнените дрехи се приготвя разтворъ 10—15 пкти по-голям от теглото на дрехата. Ако разтворът е недостатъчен по количество, цветът е неравномерен и дрехата се много смачква. Разтворът се приготвя с $\frac{2}{3}$ от необходимата вода. Когато тя е близо до кипване, прибавя се боята, предварително разтворена в малко студена вода. Изсипва се в горещата вода и се оставя да кипи няколко секунди. Много важно е да знаете, дали боята се е напълно стопила, иначе ще станат петна. Когато боята се стопи напълно, доливате сжда с третата третинка от общото количество студена вода и пущате предметът за боядисване, предварително натопени в студена вода. Никога не ги пущайте сухи: боята не ще се разпредели равномерно. Дрехите тъпчете с дървена прчка, изваждате ги нагоре за да се разгънат и пак ги потопявате. Добре е да имате две прчки, по една в всяка ръка; така ще действувате по-лесно, пък и не рискувате да скжсате плата. Загръвате постепенно до възвиране, състояние, което трябва да поддържате 30—45 минути. Следъ това изваждате предметите и ги оставяте да се изцеждат, докато напълно истинатъ. Не забравяйте да ги „провътрявате“, като промънiate страната, върху която лежи платът. Никога не ги оставяйте да изстиратъ, свити на топка. Следъ като истинатъ, изплаквате ги с няколко чисти води и ги просвате да изсъхнатъ.

При боядисване на платове с смесени вълнени, копринени и памучни нишки трябва да се взематъ известни предпазни мерки: мъжнотията е да се придаде единъ и сжи цветъ на различни по афинитетъ нишки. Това се постига чрезъ урегулиране температурата на разтвора. Боядисването се започва при 50° или 60°. Затопля се до възвиране, което се поддържа докато вълната бъде малко подъ тона, който се желае. Сждът се сваля отъ огъня, оставя се температурата да падне и после се продължава още $\frac{1}{2}$ часъ безъ да се преминава 60° — 70°. По този начинъ цветът се набива в памука, който изобщо изисква по-гъсти разтвори. Мокрият памукъ винаги изглежда потъменъ, но, като изсъхне, много избледнява. Не сждото е с вълната.

При боядисването на смесените платове трябва много да се внимава в обръщането на плата. Разтворът е по-гъстъ, освенъ това, той е леко алкаленъ, поради което по-лесно могат да стават скжсвания. Изсушава се и се изплаква както по-горе, с сжитъ предпазни мерки.

Памукът се боядисва най-лесно, особено въ свѣтли цвѣтове. Служите си съ бои на базата на сапунъ: резултатътъ е по-добъръ. Водата силно загрѣвате. Слагате колкото може по-малко вода. Първото изплакване трѣбва да се извърши съ възтопла вода, която да съдържа щипка натриевъ карбонатъ. Следъ това се изплаква съ нѣколко чисти, студени води.

Изкуствената и естествената коприни се боядисватъ по различни начини.

Изкуствената коприна се боядисва сжщо както памука, но като се потапя въ не толкова горещъ и по-разрѣденъ, по-воденистъ разтворъ. Като се има предвидъ нѣжността на плата, да не се извиа. Взематъ се всички предпазни мѣрки както при боядисването на естествената коприна.

При естествената коприна трѣбва да се прави известна разлика въ вида на материята. Ако съ успѣхъ могатъ да се боядисватъ лекитѣ коприни (понже, крепове, воалъ, сюра и др.), крайно неразумно би било да опитвате сжщата операция съ плътни материи (крепъ сатенъ, тафта, сире и др.). Даже и при подходящи прибори, самитѣ специалисти рѣдко получаватъ задоволителенъ резултатъ.

При боядисването на коприната най-важното е да се действува въ достатъчно количество разтворъ, за да не се мачка материята. Разтворътъ да не се много загрѣва, никога да не стига до възвиране. Ако боядисването е извършено въ сапунестъ разтворъ, много важно е следъ боядисването сапунътъ напълно да се отстрани. Изплакването се започва съ топла вода съ малко натриевъ бикарбонатъ въ нея; второто изплакване се прави съ чиста топла вода; накрай, 2 — 3 изплаквания съ чиста, студена вода.

При боядисването съ сапунеста боя (такива сж всички продавани бои за коприна) коприната е изгубила свойствената си хрущялностъ. Въ глиненъ или дървенъ сждъ наливате десетина литри вода, туй зависи отъ голѣмината на предмета, и прибавяте ликьорена чашка оцетна киселина. Потапяте предмета и го държите 10 — 15 минути. Следъ това го изплаквате въ 1 — 2 чисти води, изстисквате го между чисто сухо парче и още влажно го изглаждате съ умѣреногореща ютия върху маса, постлана съ дебела и много гъвкава подставка. Изглаждането трѣбва да се направи отъ опакото на плата.

Понѣкога, при потапянето въ оцетната баня, цвѣтътъ изведнажъ се промѣня. Той съвсемъ не е разваленъ. Простото потапяне въ студена вода го възвръща къмъ първоначалния му цвѣтъ.

Апретура. — При пребойдисването платоветъ сж изгубили фабричната си апретура. Мжно е отново да имъ се придаде изгледъ на ново, ако не се напиятъ съ вещества, които ще върнатъ първоначалната имъ твърдостъ.

Веществата, които се употрѣбаватъ за тази целъ, сж желатинътъ и нишестето. Коприната изобщо не иска апретирание. Отъ него се нуждаятъ вълненитѣ, смѣсенитѣ платове и памука. Вълненитѣ и полувълнени платове съ тъменъ цвѣтъ се апретиратъ съ желатинъ; свѣлитѣ цвѣтове и памука — съ нишесте.

Желатинътъ се държи 24 часа въ студена вода, после се стопява въ гореща, филтрува се презъ чисто парче, прибавя се студена вода и потапя дрехата въ разтвора. Изцежда се по-голѣмата частъ отъ течността, като дрехата или плата се извиа на нѣколко пѣти и се оставя да съхне. Презъ време на съхненето не трѣбва да се позволи останалата течностъ да се събере въ краищата или рѣбоветѣ на апретираното парче. За да се избѣгне, достатъчно е, докато съхнатъ, парчетата да се обърнатъ нѣколко пѣти. Ако, напримѣръ, корсажътъ е окаченъ съ яката надолу, следъ малко да се обърне съ яката нагоре, това нѣколко пѣти. Суши се на въздуха. Презъ време на сушенето да се избѣгватъ бръчкитѣ.

Нишестената апретура се вари. Нишестето се забърква въ студена вода и следъ това се вари 10 минути до кипване. Прежда се презъ тънко сито или рѣдъкъ парцалъ. Предметитѣ се потапятъ въ още топличкия разтворъ. Извиватъ се добре, за да се изцеди разтвора. Оставятъ се да изстинатъ, после се изплакватъ леко въ студена вода или даже се оставятъ да покиснатъ въ студена вода, после се извиватъ и сушатъ.

Гладене. — Гладенето на пребойдисанитѣ предмети е последната работа, която не е по-малко важна, защото отъ нея отчасти зависи общия изгледъ на дрехата. Трѣбва да се взематъ известни предпазни мѣрки.

Противно на онова, което се прави при гладенето на белѣто, пребойдисанитѣ платове никога не трѣбва да се гледятъ на мѣсто. Памучнитѣ и копринени предмети се гледятъ леко влажни. Най-добре е да се овлажнятъ съ парцалена топка, да се държатъ нѣколко часа завити на руло въ леко влажно парче и после да се изгледятъ.

Вълненитѣ предмети се гледятъ отъ опакото съ пара, която се образува отъ положеното върху предмета влажно парче. Ако се наложи на нѣкое мѣсто да се направи ретушъ, никога да не се прави направо върху плата. Между него и ютията непременно трѣбва да се постави влажно парче, двойно

въ нѣкои случаи. Ако има лустро, гланцъ, промахва се съ влажна парцалена топка и мигновено минаване на ютията.

Несъвършенства и ретушъ. — Даже като се изпълнятъ буквално даденитѣ тукъ обяснения, несъвършенства все пакъ се получаватъ. Пребойдисването, особено на дълго употребявани предмети, често крие неприятни изненади. Самитѣ специалисти знаятъ това и често трѣбва да правятъ ретуши, за да предадатъ предмета въ подходящо състояние. Ето защо, тѣзи, чиято професия не е бойдисването, трѣбва много да внимаватъ, за да намалятъ последицитѣ отъ лошото пребойдисване. Ето нѣколко случаи:

При увехтлнитѣ черно-зеленикави предмети, които се пребойдисватъ, за да добиятъ по-хубавъ цвѣтъ, често се получава не лѣскавъ черенъ цвѣтъ, а черно-зеленъ съ червеникаво-бронзовъ отенѣкъ. Причинитѣ се дължатъ на лошъ фонъ или на много боя, защото, очевидно, много по-малко боя трѣбва, за да се пребойдиса черенъ платъ, отколкото да се боядиса въ черно бѣлъ или цвѣтенъ платъ. За да се премахне тази неприятностъ, трѣбва да се отстрани излишната боя. За тази целъ приготвяте гореща вода, чиято температура да се понесе отъ ржката, изсипвате въ нея малко Жавелова вода и натопявате предмета за 10—15 минути въ нея, докато отенѣкътъ се намали. Изплаквате добре съ топла вода, после съ студена и изсушавате. Този начинъ дава добъръ резултатъ при вълненитѣ предмети. При смѣсенитѣ платове престоятъ въ жавеловата баня трѣбва да бжде по-краткъ, защото памучнитѣ нишки не издържатъ на жавелирането.

Ако получениятъ черенъ цвѣтъ е възсивъ или синкавъ, това показва, че боята е била недостатъчна. Следователно, разтворътъ трѣбва да се пази до пълно изсъхване на предметитѣ, та, ако е необходимо, за втори пжтъ да се поварятъ въ него. Неупражненото око мжно може да прецени силата на цвѣта, когато предметитѣ сж още мокри.

При смѣсенитѣ платове често се случва вълната да се боядиса, а памукътъ да запази първоначалния си цвѣтъ. Това показва, че е употребена или само боя за вълна, или, че при боя за двата вида, варенето е продължило повече отколкото трѣбва. Въ таквъ случай, мжно е памукътъ да се докара на цвѣтъ като вълната. Понѣкога това се постига като се употреби много гжстъ и не много горещъ разворъ.

Понѣкога се получаватъ сжщо много ясни или много тъмни цвѣтове. Въ първия случай достатъчно е да се прибави нова боя, по количество пропорционална на тона, който трѣбва да се получи. Срѣдства противъ много тъмнитѣ цвѣ-

тове има, но тѣ не могатъ да се приложатъ при кжщното боядисване.

Следъ боядисването предметитѣ могатъ да останатъ много измачкани. Причината за това е или лошо изплакване: следъ почистването е останалъ още натриевъ карбонатъ; или сждоветѣ сж били много тѣсни, варенето по-продължително, лошо обръщане и др. Не сжществува никакво срѣдство.

Понѣкога се получаватъ предмети на петна, съ неравно-мѣрно разпредѣление на цвѣта. Това показва, че предметитѣ сж били потопени въ много горещъ разтворъ, или пѣкъ сж били пустнати въ желѣзенъ сждъ. Ако петната сж свѣтли, най-доброто срѣдство е предметътъ да се пребоядиса въ черно.

Добре боядисаниятъ платъ се познава по два начина:

1. Като се изложи много малка часть отъ него на слънце; започне ли да избѣлява, боята е нетрайна.

2. Като се потърка съ бѣла хартия; по нея не трѣбва да остава никаква следа. Въ обратния случай боята не ще трае.

ПРАВИЛА ЗА ВАДЕНЕ НА ПЕТНА

Общи познания

Първото условие при ваденето на петна е: предмета да не се повреди. Затова първо се изпитва срѣдството върху едно малко парче отъ материята или нѣкое скрито мѣсто на дрехата. Всѣко петно трѣбва да се изчисти веднага, защото прѣсни лекета излизатъ по-лесно отъ остарѣли и изсъхнали. Всѣкаква течность, която се слага върху измърсеното мѣсто, веднага се попива съ чиста кърпа, за да не се увеличи петното. За да може домакинята да си изчисти веднага всѣкакви петна, добре е да има една малка аптека съ следнитѣ химикали:

1. **Бензинъ.** Трѣбва да се купува само чистъ бензинъ отъ аптеката, иначе ставатъ кржгове.

2. **Сапунъ за петна** (зеленъ или специаленъ) който изважда мазнинитѣ по-лесно отъ обикновения.

3. **Амониакъ.** Вади петна отъ смола и се примѣсва къмъ водата при прането на бѣли предмети.

4. **Глицеринъ.** Разтваря разни киселини и е добро срѣдство за ржцетѣ.

5. **Сапуненъ спиртъ.** Смѣсь отъ равни части калиевъ сапунъ и чистъ спиртъ. Едно добро срѣдство за чистене на копринени платове, не прави кржгове.

6. **Терпентиново масло.** Незамѣнимо при чистене петна отъ разни блажни бои.

7. **Чистъ спиртъ** служи при чистене на най-различни петна.

8. **Винена киселина и лимонена киселина** (лимонъ-тузу) чистятъ петна отъ растителни бои и плодове. Употрѣбватъ се обикновено въ 5 процентовъ разтворъ: на 100 гр. вода 5 гр. киселина.

9. **Кислородна вода.** Действува като дезинфекция, изрусява косата, избѣлва пране и чисти др. лекета.

10 **Талкъ и креда на прахъ** изсмукватъ мазнини. Употрѣбватъ се и на каша, смѣсени съ бензинъ или спиртъ.

Таблица за чистене на петна отъ:

Алкохолъ: изпира се съ вода, по-фини платове само се мокрятъ съ гжба и изсушаватъ върху ютия.

Алкалий (варъ, сода): върху платове: изпиратъ се съ чиста вода или разрѣденъ оцетъ. Петната се наквасватъ съ топълъ разтворъ отъ лимонена киселина, после пакъ се изпиратъ съ чиста вода.

Върху други предмети: съ разрѣдена солна киселина, изпиране и изплакване.

Анилинови бои: чистятъ се съ обикновенъ спиртъ за горене, горещъ глицеринъ или смѣсъ отъ равни части амониакъ и сапуненъ спиртъ.

Бира върху лень: съ смѣсъ отъ равни части спиртъ и вода. после се изпира съ чиста вода.

Върху коприна: съ чистъ бензинъ.

Върху вълна: съ силно разрѣденъ амониакъ или кислородна вода. Цвѣтни вълнени предмети се чистятъ съ вода и спиртъ на равни части.

Блажни бои: петната се омекчаватъ съ терпентиново масло, после се чистятъ съ бензинъ. Или: слага се смѣсъ отъ две части амониакъ и една частъ терпентиново масло после се изпира въ сапуненъ спиртъ съ малко глицеринъ. Или се търкатъ съ меко парче, натопено въ газъ. Парчето на нѣколко пжти се смѣня, докато петното се изчисти.

Вода: петната се намокрятъ съ спиртъ и се държатъ на пара или гладятъ съ гореща ютия. За касторъ се приготвя смѣсъ отъ виненъ камъкъ, спиртъ и вода. Четка се въ посоката на космитѣ.

Върху боядисани и полировани мебели: търкатъ се съ смѣсъ отъ парафинъ и дървено масло. Или: изтриватъ се съ мокра пепель отъ пура

Водни бои: чистятъ се съ спиртъ и малко оцетна киселина или сапуненъ спиртъ.